

LUX

3 ELOKUVAA
24 KIELTÄ
28 MAATA

FILM

DAYS

MUSTANG

Deniz Gamze Ergüven
Ranska, Saksa, Turkki, Qatar

MUSTANG

DENIZ GAMZE ERGÜVEN

On alkukesä. Lale, Nur, Ece, Selma ja Sonay ovat siskoksia, joilla on erittäin läheiset välit. Pohjoisturkkilaisessa kylässä asuvat siskokset ovat palaamassa koulusta ja leikkivät viattomasti poikien kanssa. Heidän leikkejään väitetään säädyttömmiksi, mistä syntyy häväistysjuttu odottamattomin seurauksin. Koti muuttuu vähitellen vankilaksi, koulun sijaan tulee kotitaloustöiden opettelu, ja avioliittoja aletaan järjestellä. Siskokset haluavat olla vapaita eivätkä pysy heille asetetuissa rajoissa.

TAUSTAA: MAALLISUUS, PATRIARKAATTI, TASA-ARVO JA ARVOJEN YHTEENTÖRMÄYS

Elokvantekijä Deniz Gamze Ergüvenin käsikirjoituksessa korostetaan erityisesti näiden viiden elämäniloisen tytön vapauden äkillistä menettämistä, mutta kyseessä on ilmeisestikin äärimmäinen ja poikkeuksellinen tilanne, joka ei niinkään kuvasta yleistä todellisuutta Turkissa. Maa on nimittäin vastakohtia täynnä. Vaikka naiset saivat Turkissa äänioikeuden vuonna 1934 eli paljon ennen monia Euroopan maita, heidän poliittinen toimintansa on vähäistä. Turkkiä jakavat 1900-luvun alussa perustetun maallisen valtion emansipatoriset arvot ja yhteiskuntaan syvästi juurtuneet patriarkaaliset perinteet. Turkki hyväksyi vuonna 2001 uuden lain, jolla annettiin naisille tasa-arvo kaikilla aloilla, mutta samanaikaisesti maassa on noussut valtaan uusia poliittisia puolueita, jotka ovat ottaneet vaikutteita uskonnosta. Tällainen puolue on etenkin AKP (Oikeus- ja kehityspuolue). Tällaiset puolueet ajavat paljon perinteisempää suhtautumista naisten asemaan yhteiskunnassa.

Deniz Gamze Ergüvenin elokuva kuvaa erityisen hyvin sitä ristiriitaista, lähes mielipuolista tilannetta (etenkin kaupunkien ja maaseudun sekä metropolialueiden ja maakuntien välillä), jossa Turkin yhteiskunta on kehittymässä. Elokuva onnistuu kertomaan voimakkaasti ja uskottavasti kahden erilaisia arvoja kunnioittavan maailman rinnakkaiselon jännitteistä. Vaikka laaja perhe, johon kuuluvat viiden siskon lisäksi isoäiti, setä ja tädit, ei välttämättä ole edustava, elokuvan rohkea tarina herättää kysymyksiä naisen asemasta perinteisissä yhteiskunnissa. Se saa pohtimaan olennaisen tärkeää kysymystä, joka koskee muun muassa pääsyä Euroopan unioniin. Analyysissa keskitytään näin ollen tähän merkittävään asiaan.

ETÄÄLLÄ TODELLISUUDESTA

Vaikka *Mustang* on saanut innoituksensa todellisesta elämästä, sen antama kuva ei kuitenkaan ole tarkan realistinen. Elokuvan nimestä voi päätellä, että kyseessä on kertomus, joka nojautuu faabeliin, tarinaan villihevosesta, joka symboloi näitä viittä siskoa ja erityisesti Lalea. Faabelimaisuutta on myös käsikirjoituksessa, johon sisältyy muun muassa vastakkainasettelu kahden henkilötyypin välillä (siskokset ja Erol-setä) sekä ristiriitailanne, joka pahenee pahenemistaan mutta ratkeaa vertauskuvallisella kaksoiskäänteellä. Elokuvan synkkää sävyä kompensoivat kuitenkin toistuvat huumorin pilkahdukset, joiden avulla voi ottaa etäisyyttä valkokankaan dramaattisiin tapahtumiin.

VIIDEN SISKON YHTEYS

Voisi sanoa, että elokuvan viisi siskosta ovat liittyneet toisiinsa "orgaanisesti" ja että he toimivat jollakin tavalla yhtenä yksikkönä, niin että kaikella sillä, mitä tapahtuu yhdelle, on tunnepitoisia ja käyttäytymiseen liittyviä vaikutuksia muihin.

Tähän yhtenäisyyteen liittyy kuitenkin erojen muodostuminen tyttöjen välille vähitellen. Nuorin tytöistä, Lale, kantaa vapauden lippua korkeimmalla ja on kapinan alkuunpanija. Muut siskot reagoivat heille varattuun kohtaloon eri tavoin ja joskus ristiriitaisesti. Sonay uhmaa isoäitiä kieltäytymällä järjestetystä avioliitosta, ja hän on siskoksista ainoa, joka saa puolisoen miehen, jota rakastaa. Hänellä on vilpiton ja vastavuoroinen rakkaussuhde, jonka perhe hyväksyy sillä ehdolla, että hän menee naimisiin välittömästi. Selma taas tyytyy kohtaloonsa ja pitää järjestettyä avioliittoa väistämättömänä. Sama alistuva asenne on patriarkalisissa yhteisöissä monella naisella.

TOISTO

Erol-sedän ja tyttöjen vastakkainasettelu muodostaa elokuvan pääjuonen. Sitä voi kuvailla tapahtumasarjana, joka toistuu hienovaraisin muutoksin ja kumuloivasti.

KÄÄNNE

Erol-sedän (järjestyksen ylläpitäjä) ja Lalen (kapinoinja) välisen konfliktitilanteen asteittainen paheneminen aiheuttaa dramaattisen jännitteen, joka kulminoituu elokuvan lopussa odottamattoman käänteen vuoksi. Erol joutuu oman ansansa uhriksi, kun hän ei pääse sisälle taloon, jonka hän on itse rakentanut linnoituksen kaltaiseksi. Paradoksaalisesti tästä vankilasta tulee tytöille samalla sekä turvapaikka että heidän vapautumisen väline.

Tämän käänteen jälkeen sana on vapaa: Nur, joka on tähän asti ollut tyyni ja yhteistyöhaluinen, repii pukunsa ja heittää riekaleet ikkunasta huutaen, että hän kutsuu poliisin ja kertoo kaiken tapahtuneen. Nuoresta iästään huolimatta hänen asenteensa kertoo, että hän on täysin tietoinen siitä, että perheen tyttöihin kohdistamat toimet ovat olleet laittomia, että kyse on pakkoavioliitoista, koulunkäynnin estämisestä ja kaikenlaisesta siskoksiin kohdistuneesta väkivallasta. Tällainen vertauskuvallinen käänne vahvistaa elokuvan poliittista vaikutusta. Sen tarinassa kerrotaan selvästi oikeudellisesti tasa-arvoisesta yhteiskunnasta, joka on käytännössä kuitenkin edelleen syvästi epätasa-arvoinen.

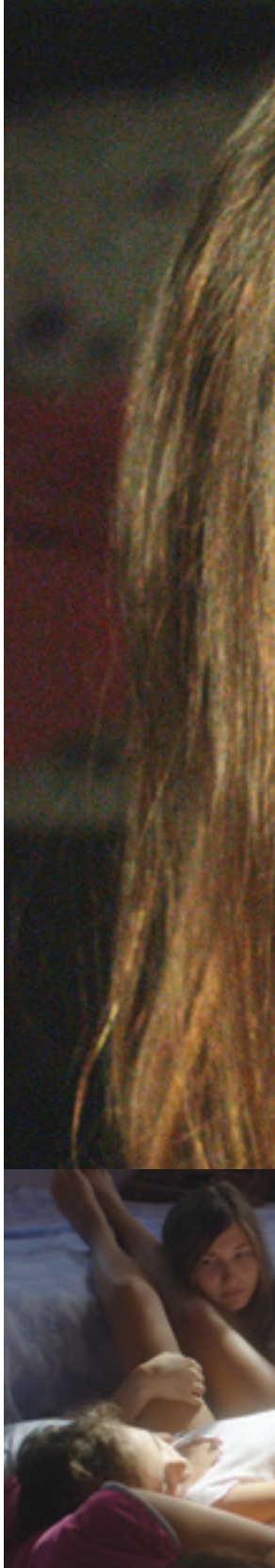
HYVITYS

Elokuva siis huipentuu tähän käänteeseen, jolloin myös sen luonne muuttuu hyvin näkyvästi. Tähän asti dramaattinen jännite on kasvanut, mutta nyt tunnelma on helpottunut ja jopa nauru valtaa alaa. Komedian elementtejä oli kuitenkin jo aiemmin mukana, vaikkakin hajallaan siellä täällä.

Eriyisesti asetelma siskoksista isoäidin ympärillä saa aikaan monia koomisia tapahtumia. Ikääntyneemmät naiset horjuvat jatkuvasti patriarkaalisten perinteiden ja tyttöihin kohdistuvan tunnepitoisen solidaarisuuden välissä. Vaikka isoäiti odottaa lapsenlapsiltaan esimerkillistä ja ”kunniallista” käytöstä, hän kuitenkin ryhtyy välittäjäksi puolustaessaan heitä Erolin liialliselta vallankäytöltä, peitellessään tyttöjen huonoa käyttäytymistä tai antaessaan poikansa kuulla kunniansa.

Elokuvan hauskin kohtaaus on se, jossa siskokset karkaavat katsomaan jalkapallo-ottelua. Kun isoäiti näkee tytöt televisiossa, hän pyörtyy. Emine-täti pelkää, että myös miehet näkevät tytöt, joten hän ottaa vasaran ja ryhtyy hakkaamaan sillä talon sähkötaulua. Kun miehet huomaavat, että muu kylä ei ole menettänyt sähköjä, täti ei epäröi, vaan suuntaa kohti sähköpylvästä, jonka huippua hän alkaa pommittaa niin, että syntyy räjähdys ja koko kylä katoaa pimeyteen. Jännittävä tilanne, joka syntyy siitä, huomaako Erol tyttöjen pakoretken vai ei, menettää tässä dramaattisuuttaan näiden lähes surrealististen kohtausten vuoksi. Lisäksi miehet eivät näe näitä kohtauksia, jolloin heistä tulee huijattuja ja he symbolisesti menettävät rajattoman valtansa.

Lisäksi Erol-setä saatetaan naurunalaiseksi elokuvan lopussa, kun Nur ja Lale onnistuvat pitämään hänet poissa ”linnoituksesta”, jonka hän on itse rakentanut sulkeakseen tytöt sinne. Kohtauksen tunnelma on luonnollisesti hyvin kireä, koska Erol yrittää kaikin keinoin päästä taloon aikeenaan arvattavasti tappaa tytöt tai ainakin kurittaa heitä, mutta se, että hän ikään kuin lankeaa omaan kuoppaansa, tuo mukaan koomisen vivahteen, joka saa katsojien sympatian puolelleen.

POHDITTAVIA ASIOITA ARVOMAAILMA

Mustangissa Deniz Gamze Ergüven tuo esiin eron, joka on nykyaikaan kiinnittyneen julkisen tilan ja sellaisen yksityisen elämänalueen välillä, jossa yhä vallitsevat patriarkaalisen yhteiskunnan perinteiset arvot. Onko meidän yhteiskunnassamme samanlaista eroa?

Vinciane Fonck

les grignoux

OHJAUS: Deniz Gamze Ergüven
KÄSIKIRJOITUS: Deniz Gamze Ergüven,
Alice Winocour
NÄYTELIJÄT: Güneş Nezihe Şensoy, Elit İscan,
Doğa Zeynep Doğuşlu, Tugba Sunguroglu,
İlayda Akdoğan, Nihal G. Koldas, Ayberk Pekcan
KUVAUS: David Chizallet, Ersin Gök
MUSIIKKI: Warren Ellis
TUOTTAJA: Charles Gillibert
APULAISTUOTTAJA: Frank Henschke
TUOTANTO: DG Cinéma
YHTEISTUOTANTO: Vistamar Filmproduktion
VUOSI: 2015
KESTO: 94'
LAJITYYPPI: draama
MAA: Ranska, Saksa, Turkki, Qatar
ALKUPERÄISKIELI: turkki

ELOKUVAN TUNNEILMAISU KANTAA TARINOITAMME

Euroopan parlamentilla on ilo esitellä kolme elokuvaa, jotka kilpailevat vuoden 2015 LUX-elokuvapalkinnosta (LUX FILM PRIZE)¹:

MEDITERRANEA, ohjaus Jonas Carpignano
(Italia, Ranska, Yhdysvallat, Saksa, Qatar)

MUSTANG, ohjaus Deniz Gamze Ergüven
(Ranska, Saksa, Turkki, Qatar)

UROK (THE LESSON), ohjaus Kristina Grozeva ja Petar Valchanov
(Bulgaria, Kreikka)

Nämä monisäikeiset tarinat, jotka ovat työllään erittäin omistautuneiden ja lahjakkaiden eurooppalaisten elokuvaohjaajien luovan työn tulosta, esitetään neljänsillä LUX FILM DAYS -elokuvapäivillä².

¹LUX-palkinto.

²LUX -elokuvapäivät.

LUX-PALKINTO

Kulttuurilla on keskeinen rooli yhteiskuntien rakentumisessa. Euroopan parlamentti perusti LUX-palkinnon vuonna 2007. Se halusi näin tehostaa eurooppalaisten elokuvien levitystä Euroopassa ja edistää Euroopan laajuista ajatustenvaihtoa ja keskustelua tärkeistä yhteiskunnallisista aiheista. LUX-palkinto on ainutlaatuinen hanke. Useimmat eurooppalaiset yhteistuotannot esitetään vain alkuperämaissaan, eikä niitä useinkaan levitetä edes EU:n sisällä muualle. LUX-palkinto antaa kolmelle eurooppalaiselle elokuvalle harvinaisen tilaisuuden tulla tekstitetyksi EU:n 24 virallisella kielellä. Euroopan parlamentin jäsenet valitsevat LUX-palkinnon voittajan, joka julkistetaan 25. marraskuuta 2015.

LUX FILM DAYS

LUX-palkinto johti myös LUX FILM DAYS -elokuvapäivien syntyyn. Nämä elokuvapäivät ovat vuodesta 2012 alkaen tuoneet LUX-palkinnosta kilpailevat kolme elokuvaa laajemmin eurooppalaisyleisön ulottuville. Elokuvapäivät on mieliinpainuva kulttuurielämys, joka ylittää rajat. Lokakuun ja joulukuun 2015 välisenä aikana kaikki eurooppalaiset elokuvanystävät voivat nähdä *Mediterranean*, *Mustangin* ja *Urokin* tekstitettynä jollakin EU:n 24 virallisella kielellä. Voit äänestää suosikkielokuvaasi palkinnon verkkosivustolla luxprize.eu tai Facebook-sivulla.

YLEISÖN SUOSIKKI

Yleisön suosikki LUX-palkinnon saajaksi valitaan yleisöäänestyksen perusteella. Käytä mahdollisuuttasi ja äänestä *Mediterranean*, *Mustangia* tai *Urokia*. Näin osallistut kilpailuun ja voit saada Euroopan parlamentilta kutsun Karlovy Varyn kansainvälisille elokuvajuhlille heinäkuussa 2016 ja lisäksi pääset julkistamaan yleisöäänestyksen voittajan.

KATSELE,
KESKUSTELE
JA ÄÄNESTÄ

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU